

Новели українського фінмоніторингу (Закон №361-IX) та їх вплив на банківський сектор

Ірина ПРЯЖЕНЦЕВА

Національний банк України

Департамент фінансового моніторингу

м.Київ, 16 вересня 2021 року

Міжнародні зобов'язання

УГОДА ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

*стаття 20 розділу III «Юстиція, свобода та безпека»,
стаття 127 розділу IV «Торгівля і питання, пов'язані з торгівлею»*

- ✓ **Директива (ЄС) 2015/849** Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 р. про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей або фінансування
- ✓ **Регламент (ЄС) 2015/847** Європейського Парламенту та Ради від 20 травня 2015 р. про інформацію, що супроводжує грошові перекази

4-А ПРОГРАМА МАКРОФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ ЄС

(одна з умов надання Україні II траншу додаткової кредитної допомоги у сумі 1 млрд.євро)

МЕМОРАНДУМ ПРО СПІВПРАЦЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА МВФ

*параграф 36e МЕФП від 01.09.2016
параграф 26d МЕФП від 02.03.2017
параграф 15d МЕФП від 05.12.2018*

Ризик-орієнтований підхід – основна ідея Закону

Результати Національної оцінки ризиків

Зони мінімального ризику

- Органи державної влади України
- Міжнародні установи чи організації
- Установи, органи, офіси або агентства ЄС
- Дипломатичні представництва іноземних держав
- Публічні юридичні особи (їх дочірні компанії), акції яких перебувають у лістингу на міжнародно визнаних біржах
- Особи, які мають рахунки для отримання ЗП, стипендій, інших соціальних виплат
- ОСББ
- Підприємства ЖКГ, провайдери доступу в Інтернет та до послуг телебачення (для банків, які обслуговують договори про приймання платежів від населення з подальшим безготівковим перерахуванням на власні рахунки таких юр.осіб.)
- Фізичні особи, які регулярно сплачують послуги ЖКГ на незначні суми

SIMPLIFIED DUE DILIGENCE

✓ **Спрощені заходи ідентифікації, верифікації та вивчення**

- ✓ Сприятиме отриманню доступу пересічних громадян до послуг СПФМ
- ✓ Спростить діяльність низькоризикових категорій клієнтів СПФМ
- ✓ Дасть змогу вивільнити ресурси СПФМ для зосередження уваги на зонах найбільшого ризику

Зони низького ризику

- Компанії, що здійснюють звичні (зрозумілі) операції, платять податки, до яких відсутні підозри ВК/ФТ

✓ **Базові вимоги до ідентифікації, верифікації та вивчення**

Результати Національної оцінки ризиків

Зони найбільшого ризику

Категорії клієнтів:

- Публічні діячі та їх пов'язані особи
- Громадські об'єднання
- Неприбуткові (релігійні, благодійні) організації
- Політичні партії

- Клієнти, щодо яких наявні підозри щодо ВК/ФТ (мають ознаки фіктивності/«компанії-оболонки»), інших злочинів

Зони непринятно високого ризику

- Учасники операції – терористи
- Учасники операції – особи із санкційних списків ООН
- Компанії щодо яких є підстави вважати, що вони здійснюють фіктивне підприємництво або є «компаніями-оболонками»
- Клієнти, щодо яких є підстави вважати про здійснення ними операцій ВК/ФТ, інших злочинів

ENHANCED DUE DILIGENCE

- ! Посилені заходи ідентифікації, верифікації та вивчення

- ✗ > Блокування активів
- ✗ > Відмова від встановлення (підтримання) ділових відносин

Основні зміни

Збільшення порогової суми та зменшення кількості ознак для обов'язкового звітування про операції

➤ з 150 тис. грн до 400* тис. грн

➤ з 17 ознак ОФМ до 4

- якщо учасник/банк з країни, що не виконує рекомендації FATF
- операції PEPs
- перекази за кордон
- операції з готівкою

Ризик-орієнтований підхід – основна ідея Закону

- Національна оцінка ризиків
- ризик-орієнтований нагляд
- ризик-орієнтований принцип при побудові AML-систем суб'єктами
- ризик-орієнтований нагляд під час виконання обов'язків: KYC/CDD, виявлення операцій тощо

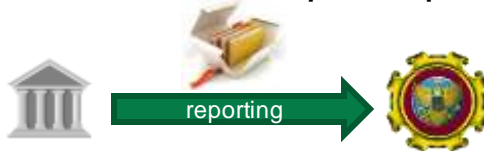
Орієнтованість норм Закону на результат

СПФМ зобов'язаний встановити непринятно високий ризик ділових відносин (а значить – відмовити в обслуговуванні) стосовно клієнтів у разі неможливості виконувати визначені цим Законом обов'язки або мінімізувати виявлені ризики, пов'язані з таким клієнтом або фінансовою операцією

Основні зміни

Перехід до кейсового звітування про підозрілі операції (діяльність)

Наближення термінології Закону та її суті до міжнародної

- належна перевірка клієнта (CDD (customer due diligence))
 - спрощені/поширені заходи належної перевірки клієнта (SDD/EDD (simplified/enhanced customer due diligence))
 - **верифікація** - заходи, що вживаються СПФМ з метою перевірки (підтвердження) належності відповідній особі отриманих СПФМ ідентифікаційних даних ~~у її присутності~~ та/або даних, що дають змогу встановити кінцевих бенефіціарних власників (контрлерів)....
- + запровадження інструменту «**покладання**» (один СПФМ може використовувати результати ідентифікації/верифікації іншого СПФМ, якщо він йому довіряє)

Зміна вимог до виявлення КБВ (бенефеціарів)

- вимоги до розуміння структури власності та характеру контролю бенефеціарів
- заборона виключного покладання на дані ЄДР (застосування ризик-орієнтованого підходу)
- вимога повідомляти про виявлені розбіжності з ЄДР до Держфінмоніторингу

Замороження активів осіб із списку терористів

замість складної процедури зупинення/продовження зупинення трансакцій

Основні зміни

Посилення відповідальності за non-compliance

(запровадження для всіх СПФМ загрозливих та стримуючих заходів впливу)

- для банків та інших фін.установ – тах розмір штрафу **10 млн НПД*** (170 млн грн)
- для інших СПФМ - тах розмір штрафу **2 млн НПД*** (34 млн грн)

Зміна підходів до політично значущих осіб

Запровадження процедур інформування про порушення (whistle-blowing)

- на рівні СПФМ (внутрішні канали інформування відповідального працівника/керівника)
- на рівні СДФМ (гарячі лінії, електронні скриньки для інформування про можливі порушення)

Супроводження інформацією при переказі коштів